

NOVICE IJS

Interno glasilo Instituta "Jožef Stefan"

Številka 133, september 2007

*Najdemo, kar iščemo, dobro ali
zlo, težave ali njihove rešitve.*

(Sir John Marks Templeton)

Druga evropska šola o znanosti o materialih ~ IRC Slovenija ~ Umrl je Karol Kajfež ~ Mednarodno sodelovanje: IJS in Joaneum Reserach ~ Prenovljena okrepčevalnica ~ Odprtje razstav: fotografija Andreja Blatnika, Angela Rinaldija ter akademske slikarke Barbare Jurkovšek

<i>Druška evropska šola o znanosti o materialih</i>	3
<i>IRC Slovenija – čestitke iz Bruslja!</i>	5
<i>In memoriam Karol Kajfež, 1917–2007</i>	7
<i>Pomen mednarodnega sodelovanja pri raziskavah in razvoju</i>	8
<i>Prof. dr. Nada Lavrač prejemnica nagrade “ECCAI FELLOW 2007”</i>	9
<i>Poročilo s 64. seje UO IJS</i>	9
<i>Poročila s 137., 138. in 139. seje ZS IJS</i>	10
<i>Obiski po odsekih</i>	10
<i>Prišli - odšli</i>	12
<i>Prenovljena okrepčevalnica IJS na Jamovi cesti</i>	13
<i>Kulturno dogajanje na IJS</i>	14
<i>Odprtje fotografske razstave Andreja Blatnika</i>	14
<i>Odprtje razstave Angela Rinaldija</i>	16
<i>Odprtje razstave akademske slikarke Barbare Jurkovšek</i>	18

Okrepčevalnica ali menza, ...

pravzaprav ni važno, kako jo imenujemo, bolj pomembno je, da je v juliju spet pričela delovati. Od začetka letošnjega leta, ko sta okrepčevalnici na Jamovi in na Reaktorju zaprli svoja vrata, smo se »Štefanovci« v času kosila razpršili po bližnji okolici. Brez dvoma smo bili v prednosti tisti z Jamove, saj bližnja okolica ponuja kar nekaj izbire. Tako smo se srečevali pri Kurjem tatu, v vrsti v Intersparu, na poti do Ministrstva za promet, in še bi lahko naštevala. Vmes pa smo radovedno spremljali vse spremembe, ki so se dogajale pri prenovi prostorov. Z julijem pa so se odprla vrata okrepčevalnic na obeh lokacijah, in sicer ravno pravi čas, saj je vročina že temeljito vplivala na izbiro lokacije glede na njeno oddaljenost od Instituta. In? Prenovljeni prostori so večji, svetlejši, na kratko, prijetnejši. Izbira hrane je precejšnja, tako da se je včasih kar težko odločiti med ponujenim. Na koncu vam lahko zaželim le še dober tek.

Polona Umek

Novice IJS, glasilo Instituta "Jožef Stefan"

Urednika: dr. Polona Umek in Marjan Verč, univ. dipl. inž. el.

Sodelavka: Polona Strnad, univ. dipl. nov.   **Lektor:** dr. Jože Gasperič

Naslovnica: S premikanjem posameznih atomov bakra po površini bakrovega kristala je raziskovalcem Odseka za fiziko trdne snovi uspelo sestaviti znak IJS. Slika (14,5 nm × 14,5 nm) je bila posneta z vrstičnim tunnelskim mikroskopom pri temperaturi 10 K. Sliko je posnel Erik von Zupanič, univ. dipl. inž. metal. in mater., F-5. Pri projektu pa sodelujejo še dr. Rok Žitko, prof. dr. Albert Prodan in prof. dr. Igor Muševič, vsi F-5.

Fotografije: Marjan Smerke in avtorji prispevkov

<http://www-novice.ijs.si>, e-pošta: novice@ijs.si. Tisk: Grafika M, fotoliti: Fotolito Dolenc

Ponatis vsebine je dovoljen z opombo, da gre za prispevek iz Novic IJS.

Članke, predloge in pripombe lahko pošljete po e-pošti: novice@ijs.si.

Za vsebino strokovnih in (poljudno)znanstvenih člankov odgovarjajo avtorji.

ISSN 1581-2715

DRUGA EVROPSKA ŠOLA O ZNANOSTI O MATERIALIH

(20.–26. maj 2007, Kongresni center MONS, Ljubljana)

Prof. dr. Jani Dolinšek in Marta Vidrih, univ. dipl. ekon., F-5

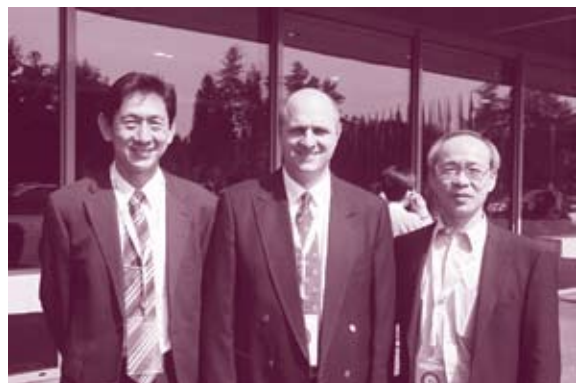
Od 20. do 26. maja 2007 je v Kongresnem centru MONS (ki omogoča visok standard namestitve udeležencev in konkurenčnih storitev po sprejemljivih cenah) uspešno potekala 2. evrošola z naslovom »Properties and Application of Complex Metallic Alloys«. Slavnostni govor je imela prof. Andreja Kocijančič, rektorica Univerze v Ljubljani (slika 1), ki je posebej poudarila pomen evrošole za ljubljansko univerzo.

Slika 1: Slavnostna govornica prof. A. Kocijančič

Vsaokoletni osnovni cilj evrošole je razširjanje znanja o novih materialih predvsem med dodiplomskimi in podiplomskimi študenti naravoslovnih smeri (fizike, kemije in metalurgije). Program je trajal šest dni z 38 urami predavanj, od katerih osnovna predavanja zavzemajo dve tretjini učnega časa, njihova nadgradnja pa so posebna poglavja. Letošnji poudarek evrošole je bil na materialih za shranjevanje vodika za potrebe pogonskih sredstev na osnovi gorivnih celic. V ta

namen je 2. evrošoli uspelo pridobiti najpomembnejše svetovne strokovnjake za to področje. Prof. Etsuo Akiba iz Tsukube (slika 2), svetovalec japonske vlade za vodikovo energijo, je predaval o strategiji Japonske pri uvajanju t. i. »vodikove ekonomije«. Prof. Jong Won Kim iz Daejeona, direktor korejskega nacionalnega centra za raziskave vodikove energije, je predstavil korejski program skladiščenja vodika za potrebe gorivnih celic. Evropska strokovnjaka iz Švice, prof. Andreas Zuetzel (predsednik švicarske fizikalne družbe) in prof. Louis Schlapbach (direktor švicarskega zveznega inštituta za raziskave materialov EMPA), sta predstavila nove materiale za skladiščenje vodika in izdelavo gorivnih celic. Posebni gost 2. evrošole je bil prof. Rex Harris iz Birminghama, ki je predstavil uporabo vodika pri procesiranju novih kovinskih materialov. Poleg raziskav materialov za shranjevanje vodika so bile v 2. evrošoli predstavljene tudi druge zanimive teme s področja novih materialov. Prof. Paul Canfield iz Amesa (ZDA) (slika 3) je predstavil načrtovanje, izdelavo in fizikalne lastnosti novih intermetalnih spojin. Prof. Jean-Marie Dubois, direktor Inštituta Jean Lamour (CNRS, Nancy), je predstavil zanimivo področje »pametnih« materialov, ki združujejo lastnosti prevodnikov in izolatorjev električnega toka in toplote. Gost iz Tokia, prof. Ryuji Tamura, je predstavil kvazikristalne kovinske zlitine z novim, kristalografsko prepovedanim atomskim redom dolgega dosega. Tretji predavatelj iz Japonske je bil dr. Ryoji Asahi (slika 2), ki je industrijsko usmerjen znanstvenik iz Toyotinih laboratorijev. Predstavil je iskanje in načrtovanje novih special-

Slika 2: Dr. R. Asahi (levo), prof. J. Dolinšek, prof. E. Akiba (desno)

Slika 5: Skupinska slika udeležencev 2. evrošole pred hotelom MONS

nih materialov za potrebe avtomobilske industrije. Omeniti velja še vodilnega svetovnega znanstvenika za desetštevne kvazikristalne zlitine prof. Srinivaso Ranganathana iz Indije (slika 4), ki je predstavil fiziko in metalurgijo kovinskih stekel. Izbor res vrhunskih predavateljev je tako omogočil kvalitetno izvedbo programa 2. evrošole.

Kvaliteta in ugled evrošole v mednarodnem znanstvenem svetu se izraža tudi v statistiki. Druge evrošole se je udeležilo skoraj 20 udeležencev več kot prve leta 2006. Od skupno 174 udeležencev iz 20 držav je bilo tudi nekaj predstavnikov neevropskih držav (Koreja, Japonska, Indija, ZDA ter Kanada). Med »Evropejci« pa so poleg udeležencev iz Slovenije prevladovali študentje iz nemških univerz in inštitutov (skupaj 31), nato so sledile še Francija (skupaj 25), Poljska (skupaj 14) ter Švica (skupaj 11).

Slika 3: Prof. P. Canfield

Kljub natrpanemu šolskemu urniku so udeleženci imeli dovolj prostega časa za vzpostavitev osebnih stikov in poznanstev med organiziranimi večernimi družabnimi dejavnostmi (obisk centra Ljubljane, izlet na posestvo Pule pri Mokronogu, družabne aktivnosti v hotelu MONS itd.). Poleg tega je bila evrošola tudi odlična priložnost za promocijo slovenske znanosti tujim strokovnjakom, saj so nekateri izmed njih obiskali raziskovalne laboratorije na Institutu »J. Stefana«.

Slika 4: Prof. S. Ranganathan

Druga evrošola o znanosti o materialih 2007 je bila uspešno izvedena. Udeleženci so izrazili zadovoljstvo tako s tematiko, s predavatelji in z urnikom kot tudi s splošno organizacijo tega visokotehnološkega dogodka. Posebna zahvala gre vsem članom organizacijskega odbora z IJS ter FMF Univerze v Ljubljani. Tretja evrošola je že napovedana za maj 2008.

IRC SLOVENIJA – ČESTITKE IZ BRUSLJA!

Dr. Špela Stres, U-9

Mednarodna mreža Inovacijskih relejnih centrov (IRC) spodbuja inovativnost in konkurenčnost s povezovanjem znanja, tehnologij in ljudi. Za svoje izjemno delovanje v letu dni (od marca 2006 do aprila 2007) je IRC Slovenija prejel izrecno pohvalo evropske nadzornice projekta IRC Slovenija Alice Wu. Po njenih besedah so sodelavci IRC Slovenija v treh letih dela pri projektu opravili in presegli zastavljene cilje vseh štirih let trajanja projekta. Pohvale je evropska vodja projekta nadgradila z željami, da bi uspešno delo v IRC Slovenija nadaljevali tudi v prihodnjem, zadnjem letu delovanja IRC Slovenija v sedanjih sestavi.

IRC-ji, ki delujejo v 33 državah sveta, pomagajo podjetjem in raziskovalnim institucijam pri iskanju novih tehnoloških povezav. Ponujajo jim vrsto različnih storitev – na primer zbiranje in posredovanje ponudb ter povpraševanja po tehnologijah, pomoč pri vzpostavitvi stikov s tujimi podjetji, spremljanje tehnološkega napredka podjetja ali na posameznem razvojnem področju in pomoč pri zaščiti intelektualne lastnine.

V Sloveniji sta od leta 2004 za delovanje IRC odgovorna Pisarna za prenos tehnologije z Instituta »Jožef Stefan« (kot koordinator projekta) ter Center za interdisciplinarne in multidisciplinarne raziskave in študije Univerze v Mariboru (CIMRS). Projekt se z marcem 2008 izteka – pohvale, ki jih je projektna skupina prejela za delo v zadnjem letu, pa kažejo, da v Bruslju trud ni ostal neopažen, kar je dobra referenca za nadaljevanje dela.

Delovanje inovacijskega centra v Pisarni za prenos tehnologije

Glavni cilj sodelavcev Pisarne za prenos tehnologije Instituta »Jožef Stefan« v okviru projekta IRC Slovenija je bil pomagati pri dvigu konkurenčnosti s povezovanjem znanja, ljudi in tehnologij. Nabor specializiranih podpornih storitev so v okviru IRC Slovenija ponudili svojim glavnim strankam, majhnim in srednje velikim podjetjem, grozdom, tehnološkim parkom, raziskovalnim in drugim ustanovam, ki so aktivne na področju iskanja in ponujanja inovativnih tehnologij in znanja. Inovacijski center je skušal delovati nacionalno, da bi omogočil mednarodni prenos tehnologij in promocijo omenjenih ustanov.

V okviru projekta IRC Slovenija je delovna izmenjava izkušenj potekala tudi z drugimi podpornimi institucijami (npr. z Gospodarsko zbornico Slovenije, Obrtno zbornico Slovenije, Euro info-centri, s tehnološkimi parki, z nekaterimi grozdi, s strokovnimi združenji, z Uradom RS za intelektualno lastnino, ...), preko delovanja same Pisarne za prenos tehnologije pa je bil inovacijski center povezan tudi z drugimi tehnološkimi projekti (R4R, Boost IT itd.), s katerimi svojo ponudbo uspešno dopolnjuje.

Slovenska podjetja poslušajo tudi z državami naslednicami bivše Jugoslavije, v katerih mreža IRC ni aktivna, zato je bilo treba delovanje IRC Slovenija v posameznih primerih razširiti. Več kot tretjina pogodb o mednarodnem tehnološkem sodelovanju je bilo tako sklenjenih med partnerji iz Slovenije in partnerji iz držav zunaj mreže IRC. V Bruslju si po besedah evropske nadzornice projekta Alice Wu želijo, da bi delovanje mreže razširili tudi v druge države naslednice bivše Jugoslavije, zato je širše delovanje IRC Slovenija še posebej dobrodošlo.

Kaj po marcu 2008?

Z marcem 2008 se delovanje projekta IRC v okviru evropskega programa OP 6 končuje. Seveda pa se bodo aktivnosti inovacijskega centra nadaljevale tudi v prihodnosti. Več slovenskih organizacij – Institut »Jožef Stefan«, GZS, OZS, CIMRS, Mariborska razvojna agencija ter Znanstvenoraziskovalno središče Koper, Univerze na Primorskem – je združilo moči in prijavilo skupen evropski projekt. V okviru novega projekta naj bi se nadaljevalo delo na področju pomoči podjetjem pri prenosu tehnologij ter pri pospeševanju udeležbe podjetij v raziskovalnih programih EU, z novimi partnerji pa bi se delovanje razširilo na področju pomoči podjetjem pri prodoru na skupen evropski trg. Prav Pisarna za prenos tehnologije na Institutu »Jožef Stefan« še naprej ohranja vlogo nacionalnega koordinatorja projekta. Inicijativo prevzema z zaupanjem, da bo v naslednjih petih letih projekt uspešno združeval glavne akterje na področjih prenosa tehnologije, prodora na skupen evropski trg in promocije raziskovalnih programov EU, njihovo sodelovanje pa bo rodilo trajne koristi za slovenske raziskave, industrijo in razvoj.

Dosežki preteklega obdobja »marec 2006–marec 2007«

V obdobju 1. 4. 2006–31. 3. 2007 so sodelavci IRC Slovenija kontaktirali več kot tisoč podjetij, jih obiskali 131 in v 56 podjetjih izvedli tehnološko presojo.

Soorganizirali so tri tehnološke misije. Junija 2006 v Gradcu na temo ekologije s poudarkom na biomasi, bioplinu ter čistih tehnologijah, decembra 2006 v Spodnji Idriji in Godoviču na temo Klimatizacija, gretje in hlajenje ter konec marca 2007 v madžarskem Lentiju na temo lesnih konstrukcij in predelave lesa. Skupno se je teh treh misij udeležilo 59 predstavnikov slovenskih in tujih organizacij.

Preko mreže IRC so v tujini promovirali 111 slovenskih tehnoloških ponudb in povpraševanj in zanje prejeli 256 odzivov iz tujine. V Sloveniji so

Sodelavci IRC Slovenija

promovirali več kot 2 500 tujih ponudb in povpraševanj. Nanje se je odzvalo 261 slovenskih interesentov. Rezultat 32 pogajanj med zainteresiranimi stranmi je bilo 13 sklenjenih pogodb o sodelovanju med slovenskimi podjetji/organizacijami na eni strani in tujimi podjetji ali raziskovalci na drugi. Štiri sklenjene pogodbe so bile s področja medicine, tri s področja informacijsko-komunikacijskih tehnologij, štiri s področja varovanja okolja in dve iz kmetijsko-živilskega sektorja. Pri petih je šlo za prenos tehnologije v Slovenijo, pri osmih pa iz Slovenije.

Da bi bralce informirali o novih tehnologijah, dogodkih mreže IRC, aktualnih razpisih in podobno, so sodelavci Pisarne za prenos tehnologije

pripravili šest številčk *Obvestil IRC* in izdali brošuro *Razvojne priložnosti*, ki je bila razdeljena med 700 slovenskih podjetij in predstavlja 71 aplikativnih raziskovalnih rezultatov Instituta »Jožef Stefan«.

Soorganizirali so tudi šest seminarjev in informativnih dni na temo ITER (International Experimental Fusion Reactor), razvoj novih izdelkov, pomen zaščite intelektualne lastnine ter priložnosti Sedmega okvirnega programa EU.

Prenos tehnologije: Invind, d. o. o., in inteligentni električni invalidski voziček

V podjetju Invind, d. o. o., iz Nove Gorice razvijajo inteligentni električni invalidski voziček, ki bo uporabnikom zagotavljal mnogo večjo neodvisnost ter komunikacijsko povezljivost s svetom, kot je na voljo s sedaj dostopnimi napravami. Na voziček nameščeni senzorji bodo omogočili varno gibanje in izogibanje oviram, vgrajeni komunikacijski moduli bodo omogočali uporabo GSM-aparata, povezljivost z internetom, GPS-nadzor in drugo. Ekipa mladih, zagnanih strokovnjakov podjetja Invind, d. o. o., bo prvi prototip inteligentnega invalidskega vozička končala do sredine leta 2008. Pri projektu sodeluje veliko domačih ter tujih posameznikov in podjetij, saj je podjetje Invind s pomočjo mreže IRC v začetku leta 2007 sklenilo

Razvoj prototipa inovativnega električnega invalidskega vozička

dve pogodbi o mednarodnem tehnološkem sodelovanju. Ker je sklenitev pogodbe o mednarodnem prenosu tehnologije eden izmed glavnih ciljev mreže IRC, je to velik uspeh za IRC Slovenija.

Tehnološke ponudbe preko mreže IRC

Sedaj je v bazi mreže inovacijskih rejejnih centrov tudi 32 profilov iz Slovenije, in sicer 28 tehnolo-

ških ponudb in 4 tehnološka povpraševanja. Če želite preko mreže IRC ponuditi svoje inovativne dosežke ali poiskati partnerja za skupen razvoj, tehnološke izboljšave ali licenčno sodelovanje in za dodatne informacije, nam lahko pišete na irc@ijs.si.

IN MEMORIAM KAROL KAJFEŽ, 1917 – 2007

V vročih dopustniških dneh nas je 20. julija zapustil v 91. letu starosti nekdanji direktor Instituta »Jožef Stefan«, gospod Karol Kajfež, naš Korl, kot smo mu rekli prijatelji in sodelavci. Spada v prvo generacijo institutskih sodelavcev, ki so postavljali temelje tega, danes mednarodno priznanega in uveljavljenega slovenskega raziskovalnega inštituta.

Karol Kajfež se je rodil 30. 1. 1917 v Ljubljani v delavski družini. Po končani gimnaziji in odsluženi vojaški obveznosti v Šoli za rezervne oficirje v Sarajevu se je 1939. leta vpisal na Pravno fakulteto Univerze v Ljubljani. Študij je moral prekiniti po petih semestrih zaradi vojne. Po razpadu stare Jugoslavije in njeni okupaciji je bil nekaj časa zaposlen na železnici kot odpravnik vlakov. Že v začetku 1942. leta pa se je povezal s pristaši Osvobodilne fronte, 1943. leta pa je vstopil v partizane, v I. bataljon V. SNOUB Ivana Cankarja. Njegova izobrazba, poštenost, sposobnost in priljubljenost med soborci so mu omogočili hitro napredovanje od borca do namestnika komandirja bataljona ter načelnika štaba iste brigade. Konec 1944. leta je postal načelnik štaba XV. divizije, konec 1945. leta pa je bil demobiliziran kot pomočnik načelnika operativnega oddelka štaba IV. armade. Takoj se je zaposlil na upravi Državnih železnic v Ljubljani, nekaj časa služboval v Beogradu in konec 1949. leta postal pomočnik generalnega direktorja elektrogospodarstva za Slovenijo. S tega mesta je prišel februarja 1952 na takratni Fizikalni inštitut Jožefa Stefana (FIJS) in bil imenovan za upravnega direktorja ter pomagal pri vodenju inštituta upravniku prof. Antonu Peterlinu.

Iz knjige »Pripovedi o IJS«, ki je izšla leta 2000 ob 50-letnici Instituta (uredila sta jo nekdanji direktor prof. Milan Osredkar in Natalija Polenec, univ. dipl. arh.),

je razvidno, da je bilo to obdobje različnih dogajanj, ko so se pokazali tudi prvi problemi v zvezi s financiranjem Instituta iz zveznih sredstev v Beogradu. V tem obdobju je bila izvedena tudi nova organizacija Instituta, postavljene so bile nekatere nove raziskovalne skupine, dobili smo novo opremo, kot sta betatron in elektronski mikroskop. Temu je sledila še ena reorganizacija pri upravljanju Instituta, ko je postal Karol Kajfež direktor, prof. Anton Peterlin pa predsednik 5-članskega Sveta Instituta in predsednik Znanstvenega sveta. S to spremembo v upravljanju in že 1952 s spremembo imena v Institut »Jožef Stefan« naj bi Institut še izboljšal delovanje. Tako sta Karol Kajfež in prof. Peterlin uspešno vodila Institut

skozi dokaj nemirno obdobje, ki pa se je zaključilo konec 1958. leta ter s prihodom novega direktorja. Karol Kajfež je nato opravljal posle pomočnika direktorja Instituta vse do upokojitve. Zlasti je skrbel za administrativno delovanje instituta ter imel nad tem natančen pregled. Bil je v stalnih stikih ne le z vodilnimi raziskovalci, ampak tudi praktično z vsemi sodelavci Instituta. Zato je bil med sodelavci priljubljen. Znano je tudi, da je imel izjemno natančno urejen arhiv delovanja Instituta, tudi za današnje razmere. Tudi po upokojitvi je še dolgo pomagal s svojim znanjem in z izkušnjami Instituta, zlasti v organizacijskem smislu, pa tudi pri vodenju in upravljanju, kar mi je povedal tudi nekdanji sodelavec in sedaj upokojenec, vsem poznan Pavle Podlipnik, katerega delo smo prav tako zelo cenili.

Karol Kajfež je bil izjemno skromen, natančen in predan sodelavec Instituta. Za vse si je vedno vzel čas ter bil do vseh prijazen in pozoren. Redno se je udeleževal tudi srečanj institutskih sodelavcev in ohranjal z njimi stike praktično do zadnjega. Odlikovala ga je skromnost, in nikoli ni stremel za pohvalami. Zanimal ga je tudi šport, saj se je že kot mladenič udeleževal pri Sokolu kot telovadec. Ukvarjal pa se je takrat tudi z lahko atletiko ter bil član ASK Primorje in se uvrstil med najboljše predvojne metalce v Jugoslaviji. Spomnim se najin角度 pogovorov o

atletiki, saj je vedel, da sem bil tudi jaz temu športu predan. Kasneje je bil 15 let predsednik Odbojarske zveze Slovenije in podpredsenik jugoslovanske zveze ter član Športne zveze Slovenije. Prav tako pa je sodeloval ali zastopal Institut v različnih strokovnih odborih in svetih na Institutu in zunaj njega. Za svoje udejstvovanje v NOB je prejel vrsto odlikovanj, pa tudi priznanj in pohval za svoje uspešno delo tako v športu kot tudi na Institutu.

V spominu mi je ostalo izjemno prijetno praznovanje njegove 90-letnice, ki smo jo priredili njegovi nekdanji, najbližji sodelavci. Kot večer optimist je imel še polno načrtov. Bil je ljubitelj planin in potovanj, naredil je veliko fotografskih posnetkov ter užival v predavanjih, tudi na IJS, na katerih je prikazoval lepe diapozitive in pripovedoval svoje vtise in doživljanje. Nazadnje še v letošnji pomladi.

Vsi, ki smo ga poznali, smo cenili njegovo delo in predanost Institutu »Jožef Stefan«. Sodelavci Instituta se bomo nekdanjega direktorja g. Karola Kajfeža, našega Korla, vedno spominjali kot dobrega direktorja, predvsem pa skromnega, poštenega in delovnega sodelavca, predanega Institutu. Naj bo ta sestavek posvečen njegovemu spominu.

Prof. dr. Vito Turk

MEDNARODNO SODELOVANJE

POMEN MEDNARODNEGA SODELOVANJA PRI RAZISKAVAH IN RAZVOJU

Institut "Jožef Stefan" in Joanneum Research

Potem ko sta Joanneum Research iz Gradca in Institut »Jožef Stefan« 15. marca leta 2006 podpisala sporazum o sodelovanju in s tem zasnovala temelje skupnega strateškega sodelovanja, sta se ob različnih priložnostih v skoraj letu in pol že večkrat srečala. Zadnji skupni dogodek pa je bil v Galeriji Instituta 6. julija letos, ko sta obe ustanovi pripravili srečanje na temo mednarodnega sodelovanja.

Z uvodnimi razmišljanji so nastopili slovenski minister za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo dr. Jure Zupan, štajerska ministrica za znanost in raziskave, promet in tehnologijo mag. Kristina Edlinger - Ploder ter direktorja prof. dr. Jadran Lenarčič in dr. Bernhard Pelzl, k razpravi pa so bili posebej vabljeni

člani Znanstvenega sveta IJS, vodje odsekov, pa tudi vsi zaposleni na Institutu.

Z leve proti desni: prof. dr. Jadran Lenarčič, mag. Kristina Edlinger - Ploder, dr. Jure Zupan in dr. Bernhard Pelzl

Vsi udeleženci so poudarili pomen mednarodnega sodelovanja na področju raziskav in razvoja, tako med ustanovama, regijama in državama nasploh. Predstavili so dosedanje konkretne skupne projekte, ki jih ni malo, izmenjavo raziskovalcev, vendar se da vse to v prihodnje še povečati in poglobiti.

Srečanje je tako utrdilo zavedanje o potrebi po medsebojnem sodelovanju med Joanneum Research in Institutom »Jožef Stefan«. Tako so prihodnji skupni projekti napovedani že za mesec avgust, tovrstna srečanja pa se bodo zvrstila verjetno še v letošnjem letu.

Polona Strnad

PROF. DR. NADA LAVRAČ PREJEMNICA NAGRADE "ECCAI FELLOW 2007"

Prof. dr. Nada Lavrač, vodja Odseka za tehnologije znanja (E-8), je prejela nagrado "ECCAI Fellow 2007". Nagrado podeljuje ECCAI (European Coordinating Committee for Artificial Intelligence), krovna organizacija, ki združuje evropske raziskovalce na področju umetne inteligence. Slovenijo v ECCAI zastopa SLAIS, Slovensko društvo za umetno inteligenco (<http://slais.ijs.si/>). Nagrada »ECCAI Fellow« je namenjena priznanim znanstvenikom za dolgoletno delo in pomembne dosežke na področju umetne inteligence. Izmed članov SLAIS je leta 2001 to nagrado prejel tudi akad. prof. dr. Ivan Bratko.

Čestitamo!

prof. dr. Marko Bohanec, predsednik SLAIS

POROČILO S 64. SEJE UO IJS

Marta Slokan Butina, univ. dipl. prav., U-2

Na 64. seji Upravnega odbora Instituta, ki je potekala 3. 8. 2007, so člani potrdili zapisnik 63. seje Upravnega odbora Instituta z dne 13. 4. 2007.

Nadalje je Upravni odbor Instituta obravnaval informacije in obvestila direktorja Instituta; med drugim je bila 15. 5. 2007 slovesnost ob obisku 100.000 obiskovalca na ICJT, 2. 6. 2007 je Institut obiskal dr. Ronald Segal, državni podsekretar za letalske sile ZDA, 7. 6. 2007 je potekalo srečanje med ministrom za šolstvo in šport dr. Milanom Zverom in direktorjem Instituta na temo prihodnosti vzgoje in izobraževanja, 20. 6. 2007 je potekal sestanek z ministri dr. Janezom Podobnikom, dr. Juretom Zupanom, mag. Andrejem Vizjakom in gospodom Karlom Erjavcem v zvezi z reaktorjem in vročimi celicami, organizirano je bilo srečanje z družbama Gorenje in Lek in

predstavljena sta bila nova pomočnika direktorja, in sicer dr. Boris Pukl, pomočnik direktorja za splošne zadeve, in mag. Darko Korbar, pomočnik direktorja za ekonomiko in finance.

V nadaljevanju se je Upravni odbor Instituta seznanil s poročilom o svojem delu v obdobju od 16. 5. 2006 do 3. 8. 2007 in s poročilom notranje revizije, pripravo načrta in pravilnika o notranji reviziji.

Direktor prof. dr. Jadran Lenarčič je članom Upravnega odbora Instituta poročal o aktivnostih v zvezi s projektom Centra za nove tehnologije.

Upravni odbor Instituta je podal soglasja k naslednjim imenovanjem: Regini Gruden, dipl. ekon., za vodjo finančno-računovodske službe in Jožetu Kašmanu, prof. mat., za vodjo nabavne in prodajne službe.

POROČILA S 137., 138. IN 139. SEJE ZS IJS

Marta Slokan Butina, univ. dipl. prav., U-2

Na 137. seji Znanstvenega sveta Instituta, ki je bila 7. 5. 2007, so se člani seznanili s predlogi za kandidaturo na razpis za Zoisovo nagrado, Zoisovo priznanje, priznanje ambasador znanosti RS in Puhovo priznanje v letu 2007, razpravljali o osnutku predloga Zakona o visokem šolstvu in raziskovalno-razvojni dejavnosti ter se strinjali, da Institut postane član združenja evropskih raziskovalnih inštitutov – EARTO.

Člani Znanstvenega sveta Instituta so na svoji 138. seji 17. 5. 2007 potrdili zapisnik 136. seje z dne 19. 4. 2007 in zapisnik 137. seje z dne 7. 5. 2007.

Med drugim so člani razpravljali o predlogih za dejavnosti Instituta v času predsedovanja Slovenije EU in o samoevalvaciji Instituta, ki jo JRZ-jem v letu 2007 nalaga NRRP.

Znanstveni svet Instituta je obravnaval finančno stanje Instituta.

Znanstveni svet Instituta je izvolil nekaj sodelavcev v znanstvene nazive.

Na 139. seji Znanstvenega sveta Instituta, ki je bila 21. 6. 2007, so člani potrdili zapisnik 138. seje z dne 17. 5. 2007.

Nadalje so člani obravnavali osnutek sprememb Pravilnika o pogojih in postopku za izvolitve v znanstvene nazive IJS.

Znanstveni svet je izvolil nekaj sodelavcev v znanstvene nazive in imenoval referente, ki bodo podali mnenje za izvolitve raziskovalcev v znanstvene in raziskovalno-razvojne nazive.

OBISKI NA IJS

OBISKI PO ODSEKIH (18. 6. 2007–31. 8. 2007)

Odsek za fiziko nizkih in srednjih energij (F-2)

Od 26. 7. do 3. 7. 2007 sta bila na obisku prof. dr. Bela Palatsthy in prof. dr. Bela Paripas, Univerza v Miškolcu, Miškolc, Madžarska. Obisk je potekal v okviru bilateralnega sodelovanja.

Med 18. 7. in 28. 7. 2007 sta bila na obisku Demostenis Sokras in dr. Andreas Karydas, Institute of Nuclear Physics NCSR Demokritos, Atene, Grčija. Obisk je potekal v okviru bilateralnega projekta.

Od 17. 7. do 29. 7. 2007 sta bila na obisku Roman Shuetz in dr. Birgit Kangiesser, TU-Berlin, Institut für Atomare Physik und Fachdidaktik, Berlin, Nemčija. Obisk je potekal v okviru bilateralnega projekta.

Odsek za fiziko trdne snovi (F-5)

Od 13. 7. do 17. 7. 2007 je bil na obisku prof. dr. Bogdan Kotur, Univerza v Lvovu, Odsek za anorgansko kemijo, Lvov, Ukrajina. S prof. Koturjem sodelujemo že daljši čas predvsem pri strukturnih raziskavah materialov za shranjevanje vodika (kot so Laves-ove faze, LaNi_5 in ZrCr_2).

Med 7. 7. in 9. 7. 2007 je bil na obisku prof. dr. Andrzej Budkowski, Univerza v Krakovu, Oddelek za fiziko, Krakov, Poljska. Obisk prof. Budkowskega je bil namenjen skupnim raziskavam nizkodimenzionalnih struktur.

Dne 27. 6. 2007 je bila na obisku dr. Anka Trajoska Petkoska, University of Rochester, Rochester, ZDA. Namen enodnevnega obiska dr. Trajoske Petkoske je bil dogovor o sodelovanju na področju tekočih kristalov.

Odsek za kompleksne snovi (F-7)

Med 30. 7. in 5. 8. 2007 je bil na obisku Damir Dominko, Institut za fiziko, Zagreb, Hrvaška. Obisk je bil namenjen pogovorom ter EDXS-meritvam in teraherčni spektroskopiji.

Odsek za eksperimentalno fiziko osnovnih delcev (F-9)

Od 30. 6. do 4. 7. 2007 je bil na obisku prof. Stephen L. Olsen, University of Hawaii, Honolulu, ZDA. Prof. Stephen L. Olsen je kot zunanji član komisije prisostvoval zagovoru doktorske disertacije Urbana Bitenca, univ. dipl. fiz. Prof. Olsen je bil do preteklega leta vodja mednarodne skupine Belle, ki izvaja meritve na trkalniku elektronov in pozitronov KEKB v Tsukubi na Japonskem. S sodelavci odseka F-9, ki sodelujejo pri mednarodni kolaboraciji Belle, so imeli razgovore o prihodnjih meritvah pri tem eksperimentu, predvsem glede pred kratkim odkritih delcev, ki so podobni vezanim stanjem kvarkov c in anti-c.

Med 26. 8. in 27. 8. 2007 je bil na obisku prof. dr. Masanori Yamuchi, High Energy Accelerator Research Organization (KEK), Tsukuba, Japonska. Prof. Yamuchi je eden od vodij mednarodne raziskovalne skupine Belle, ki šteje okoli 400 fizikov iz celega sveta. Na Odseku F-9 smo se z njim dogovarjali o nadaljnjem sodelovanju naših sodelavcev pri eksperimentu Belle ter aktivnostih glede programa prihodnjega shranjevalnega obroča elektronov in pozitronov, znana pod imenom »Super B factory«. Za sodelavce IJS in FMF je imel predavanje z naslovom *Challenging new physics at Super B factory*.

Biokemija, molekularna in strukturna biologija (B-1)

Dne 18. 6. 2007 je prišel na povabilo prof. Vita Turka na obisk prof. dr. George L. Kenyon, College of Pharmacy, University of Michigan, Ann Arbor, ZDA. Gost je imel predavanje z naslovom *Creatine Kinase: Structure and Function of an Energetic Enzyme*.

Odsek za elektronsko keramiko (K-5)

Med 20. 8. in 25. 8. 2007 je bil na obisku Viktor Lukac, Institute of Chemical Technology, Praga, Češka. Obisk je potekal v okviru projekta COST 539 (*Electroceramics from Nanopowders Produced by Innovative Methods*), in sicer zaradi HRTEM-analize.

Odsek za inženirsko keramiko (K-6)

Od 14. 8. do 21. 8. 2007 je bil na obisku prof. dr. Tadashi Kokubo, Chubu University, College of Life and Health Sciences, Department of Biomedical Sciences, Kasugai, Japonska. Prof. Kokubo je eden od začetnikov razvoja biomaterialov za ortopedijo. Zlasti znan je po svoji teoriji bioaktivnosti in metodi preizkušanja umetnih biomaterialov v simulirani telesni tekočini (SBF, znani tudi kot »Kokubo solution«). Obisk je bil namenjen izmenjavi pogledov o nadaljnjem razvoju biomaterialov za ortopedsko in dentalno uporabo, pogovorom o možnih področjih sodelovanja in diskusiji z raziskovalci programske skupine Inženirska in biokeramika. V okviru obiska je imel gost predavanje *Novel Bioactive Ceramics and Metals and their Clinical Applications* in odsečni seminar z naslovom *The mechanism of bone-like apatite formation in SBF*.

Odsek za nanostrukturne materiale (K-7)

Med 29. 7. in 14. 8. 2007 sta bila na delovnem obisku dr. Mithlesh Kumar Sinha in dr. Jui Chakraborty, Central Glass & Ceramic Research Institute, Kalkuta,

V Novicah IJS objavljamo le tiste obiske, ki so vneseni v bazo podatkov (<http://www.ijs.si/ijs/obiski>). S tem lahko zagotavljamo večjo ažurnost, pravilnost in zanesljivost objav.

Indija. Obisk je potekal v okviru slovensko-indijskega bilateralnega projekta BI-IN/06-07-007 *Study of remodelling of bone-ceramic interface to assess cell growth kinetics as a function of composition and morphological modification of ceramic implant*, ki ga s slovenske strani vodi dr. Nina Daneu. Dr. Sinha je imel odsečno predavanje z naslovom *Ceramics in Reconstruction/Repair of Human Body*.

Od 23. 8. do 25. 8. 2007 je bil na obisku dr. George Vekins, National Center for Scientific Research Demokritos, Atene, Grčija. Obisk je bil namenjen pogovorom o poteku raziskav pri projektu *SiC coatings for hybrid thermal protection systems*, ki ga kot podpogodbениki izvajamo za Evropsko vesoljsko agencijo. Z gostom je sodelovala doc. dr. Saša Novak, ki s slovenske strani vodi projekt.

Odsek za komunikacijske sisteme (E-6)

Od 2. 7. do 28. 7. 2007 je bil na obisku študent Marko Trnovac, Fakulteta za elektroniko, Beograd, Republika Srbija.

Odsek za reaktorsko tehniko (R-4)

Dne 6. 7. 2007 je bil na obisku dr. Henri Paillère, Commissariat à l'Énergie Atomique, Saclay, Francija. Obisk je bil namenjen pogovorom o poteku skupnih projektov med MVZT in CEA (ki sedaj potekajo na Odseku za reaktorsko tehniko IJS in na drugih slovenskih raziskovalnih ustanovah) ter o nadaljevanju sodelovanja v okviru novih projektov.

Pisarna za prenos tehnologij (U-9)

Od 26. 7. do 27. 7. 2007 so bili na obisku g. Sergei Keadze, Technomedexport, Moskva, Rusija, g. Sergei Kotov (podjetje Technomedexport) in g. Afanasy Andreev Pavlovič (podjetje IONIKS). Namen obiska je bil sestanek v okviru ruske ponudbe za postavitve ciklotrona pri nas. Sestanka se je udeležil tudi g. V. Lončarič iz Gorenja Trgovine.

Dne 19. 6. 2007 je bil na obisku Bertrand Dessart, IRC Sekretariat Luxemburg, Luksemburg. Obisk je bil namenjen svetovanju na temo IRC-procesov.

Odšli iz delovnega razmerja:

- 18. 6. 2007 dr. Maja Mrak, asistentka z doktoratom v F-5
- 30. 6. 2007 dr. John Gerard Fisher, znanstveni sodelavec v K-5
- 30. 6. 2007 mag. Igor Jelovčan, asistent začetnik v E-6
- 30. 6. 2007 Miha Pavšič, univ. dipl. biok., asistent v B-1
- 30. 6. 2007 dr. Marko Giacomelli, asistent z doktoratom v F-8
- 2. 7. 2007 Neda Hanc, laborantka vzdrževalka v K-1 – upokojitev
- 2. 7. 2007 Marija Kramar, blagajničarka v U-4 – upokojitev
- 2. 7. 2007 Tanja Zabel, prof. biol., programerka informacijskega sistema v CPO – upokojitev
- 2. 7. 2007 dr. Janko Černetič, višji znanstveni sodelavec v E-2 – upokojitev
- 3. 7. 2007 Mojca Juhart, referentka za pošto v tehničnih servisih
- 31. 7. 2007 Katarina Zajc, tajnica v B-1
- 31. 7. 2007 dr. Saša Fratina, asistentka v F-9
- 31. 7. 2007 Igor Rozman, prof. mat. in rač., asistent začetnik v E-6
- 5. 8. 2007 dr. Fabien Wilfried Remondiere, asistent z doktoratom v K-5
- 15. 8. 2007 Janez Grom, samostojni inženir v E-2 – upokojitev
- 23. 8. 2007 Marina Skok, tajnica v U-1

Prišli v delovno razmerje:

- 27. 6. 2007 Dejan Ratkovič, univ. dipl. ekon., strokovni sodelavec pripravnik v U-3
- 1. 7. 2007 Urška Nahtigal, tehničar v tehničnih servisih
- 1. 7. 2007 Tine Oblak, univ. dipl. inž. kem. teh., strokovni sodelavec v K-1
- 1. 7. 2007 mag. Damir Staničič, raziskovalno-razvojni sodelavec v CEU
- 2. 7. 2007 Boris Budja, rezkalec v delavnicah
- 16. 7. 2007 Mojca Gantar, tajnica v F-2
- 1. 8. 2007 dr. Boris Pukl, pomočnik direktorja za splošne zadeve v U-1
- 1. 8. 2007 Barbara Ida Gorjanc, univ. dipl. soc. kulture, prof. fil., strokovna sodelavka v E-6
- 15. 8. 2007 Romana Ogrin, univ. dipl. pravnica, tajnica direktorja v U-1
- 16. 8. 2007 mag. Blanka Hanzlowsky, asistentka začetnica v B1
- 1. 9. 2007 dr. Matjaž Vencelj, asistent z doktoratom v F-2
- 1. 9. 2007 mag. Goran Bobojevič, asistent z magistriranjem v F-5
- 3. 9. 2007 Eva Stergaršek Kuzmič, asistentka začetnica v E-1

Vsem novim sodelavcem želimo prijetno počutje na delovnem mestu!

Marjetka Purkart, sekretariat IJS

1. marec 2007

10. marec 2007

Od 18. junija 2007 dalje

Slovesno odprtje, 18. september 2007

ODPRTJE FOTOGRAFSKE RAZSTAVE ANDREJA BLATNIKA

PONEDELJEK, 2. JULIJA 2007, OB 15.00 URI V GALERIJ IJS

Od estetskih Sečoveljskih solin do oživiljenih knapovskih marionet

Vsak fotograf z umetniško vizijo si mora svoj ustvarjalni kredo izoblikovati sam. Od svojih začetkov naprej se mora zavestno odločati za snov, drugačno od tradicionalne, in poseči po lastnem vsebinskem področju. Nekateri ustvarjajo izrazito analitično, drugi na osnovi minimalističnega načina, nekateri upoštevajo razkošje podob, katerih estetika je osnovana na kontrastih, ali se posvetijo čisto dokumentarni, ilustrativno pripovedni fotografiji. Lahko pa, seveda, delujejo na več področjih hkrati, še posebej, če je fotografiranje tudi njihov poklic.

Načine posamičnih avtorjev fotografov bi lahko ločevali na tiste, ki izhajajo iz analogije s prepoznanimi situacijami, in one, ki zajemajo predvsem iz individualno naravnanih zgodb in so zasvojeni z izbranimi cikli, vse dokler jih ne dokončajo – pa če ustvarjajo vrsto let. Andrej Blatnik je že izoblikoval svoj poseben avtorski rokopolis, čeprav vodi niti svojih ciklov na več področjih hkrati.

S profesionalno fotografijo se ukvarja že dobrih petnajst let. Leta 2002 je v okviru mednarodnega projekta All about salt, v katerega je bil vključen Pomorski muzej "Sergej Mašera", Piran, pripravil prvo samostojno razstavo Cum grano salis v Mestni galeriji Piran. Decembra 2003 je pripravil v ljubljanski Narodni galeriji drugo avtorsko razstavo Prostor čutov v sodelovanju z zlatarskim mojstrom Christophom Steidlom Porento. Ta cikel je prepričljiva predstavitev "prostorskega nakita", saj fotograf vodi gledalca od najmanjšega, skoraj abstraktno učinkujočega detajla, do celote, kjer je vsaka fotografija prepoznavna. Nedoločljiv prostor ozadja je tisti, ki vse fotografije povezuje v avtorjevo simbolično izpoved. Ujeta optična zaznavnost resničnega sveta skozi fotografski objektiv še ni samo po sebi umetniško delo, pomembni so miselni posegi, s katerimi avtor dokončno izoblikuje in ustvari umetniško fotografijo. Pri tem lahko v skladu s svojo duhovno ustvarjalno zamislijo izbere pravo barvo, določi moč svetlobe in začrta kompozicijski okvir vidnega polja nastale fotografije. Odlično izbrani in mojstrsko predstavljeni detajli ter dramaturško premišljena postavitve razstave pričata o avtorjevem znanju in

spretnem izkoriščanju fotografije kot pomembnega likovnega medija.

Pri iskanju izraza Blatnik spontano sledi notranji viziji, ki jo skuša na ciklih umetniških fotografij čim bolj neposredno izkristalizirati. Polje njegovega navdila se napaja v raznolikosti fotografiranega sveta. Pri ciklu fotografij Sečoveljskih solin se s klasično tehniko preko objektivna fotoaparata ukvarja z ustvarjanjem podob, katerih glavna tema so naravi prepuščene soline, ki jih je ustvarila človeška roka. Z dokumentom minulega časa, ki priča o sožitju človeka z naravo, razkriva svoj intimni odnos do

neskončne lepote, ustvarjalne kulture in miru tega nenavadnega, do nedavnega opuščenega kraja: želi prisluhniti utripu narave ter zaslutiti dušo kraja. V svojem delu prikazuje stanje miru, kot ga pri fotografiranju doživlja, vidi ali se mu med potrpežljivim čakanjem na pravi trenutek odkrije. Ves cikel fotografij je bil posnet s posebno mehko svetlobo v jesenskem času, septembra in oktobra v zgodnjem jutranjem in dopoldanskem času ter pozno popoldne in na večer. Na fotografijah se kopičijo prizori kot fragmenti celote, a vsak s svojo zgodbo, katere skupaj sestavljajo mozaik. V opustošeni pokrajini kot pomniki časa ostajajo le še zemlja, voda, sol in ruševine, nekje je sredi pušče na žejnih, razpokanih tleh mrtva ptica. V težnji po uveljavitvi videnja sveta, ki skuša spoznavati in vrednotiti notranjo resničnost ter z likovno igro

opredmetiti skrivnostno in sugestivno stvarnost, so Blatnikove fotografije poetično simbolične.

Ob rednem fotografskem in reporterskem delu za slovenske revije je nato posnel serijo fotografij jadrnice Galeb za Pomorski muzej "Sergej Mašera" v Piranu. Jadrnica je bila prvotno v lasti Pie in Pina Mlakar, pred leti pa jo je pokojni Pino Mlakar poklonil muzeju. Ta je plovilo temeljito obnovil, tako da danes spet pluje in celo zmaguje na številnih regatah. Fotografije iz te serije so bile doslej objavljene v reviji *Adria Airways In - Flight Magazine* in v jubilejnem zborniku *Odperti k morju*, ki ga je Pomorski muzej "Sergej Mašera" izdal ob petdesetletnici svojega obstoja.

Spomladi leta 2006 je v Hrastniku naredil serijo fotografij na temo "knapovske marionete", od katerih je bil manjši del po dobrem mesecu dni prvič že razstavljen na Festivalu Rdeči revirji v Hrastniku. Z marionetami se je prvič srečal pred kakimi šestimi leti, ko mu jih je "predstavila" Jana Mlakar Adamič, kustosinja Revirskega muzeja Trbovlje. Takoj ga je očarala zgodba o Lutkovnem gledališču iz Hrastnika in o ljudeh, ki so marionete izdelali, jih negovali, jim vdahnili življenje in skupaj z njimi postali legenda. Ciklus fotografij *Knapovske marionete*, ki ga dopolnjuje že nekaj let, je preplet dokumentarne fotografije, estetskega motiva in fotografove čustvene naklonjenosti izbrani tematiki. S smislom za ohranjanje neponovljivih primerkov marionet zgodovinske vrednosti in s svojevrstno poetiko se popolnoma predaja ciklu *Knapovskih marionet* in pripravlja razširjeno razstavo vedno novih fotografij o teh marionetah, pa tudi knjigo, ki naj bi izšla v sodelovanju z Zasavskim muzejem Trbovlje.

Na svojo razstavno predstavitev pa že dolgo čaka zamisel za serijo fotografij na temo štirih osnovnih elementov (ogenj, voda, zrak, zemlja), ki se je Blatniku porodila že konec devetdesetih let. Z občutenim zapisom intimnega opazovalca nastaja serija štirje elementi, ki je bila vedno navzoča v Blatnikovi glavi, enkrat bolj v ospredju – kot pravi – in drugič nekje bolj zadaj, a je ves čas zorela in se počasi spreminjala. Sprva naj bi šlo za kombinacijo barvnih in črno-belih fotografij, zaradi hitrega razvoja digitalne fotografije, ki prinaša marsikaj koristnega (žal pa ima kot vsaka revolucionarna novost tudi stranske učinke, kot je, na primer, vsesplošna vulgarizacija fotografije), pa je njegov koncept danes zasnovan na seriji črno-belih fotografij srednjega formata, narejenih v klasični temnici.

Med vsebinsko in formalno različne cikle fotografij, ki imajo vlogo likovnih podob, spada tudi izjemno zanimiva, a še dolgo nedokončana serija tako imenovanih ambientalnih Portretov, pri nastajanju katere avtor svoje portretirance navidezno "preseneti" v njihovih delavnicah, studiih, ateljejih, v domačih ali značilnih delovnih okoljih... V resnici nastajajo te barvne fotografije do detajla premišljeno, kljub statičnemu poziranju portretirancev in včasih celo utrujajočemu ponavljanju fotografa (zaradi njegove zahteve po estetski dovršenosti!) pa vendar učinkujejo življenjsko, spontano in prepričljivo.

Tokratni razstavi velikih povečav izbranih fotografij *Sečoveljskih solin* je Andrej Blatnik dal kratek, a pomenljiv naslov *Sol*. Klasično dokumentarno pokrajinsko fotografijo je avtor spretno nadgradil s prefinjenim občutkom za estetiko, za likovno zgradbo, ki jo ilustrira komorna pokrajina, asketsko obsijana arhitektura ter razpokana tla ali detajli v zamirajoči svetlobi, ki s sencami ustvarjajo neponovljive estetske kompozicije.

Tatjana Pregl Kobe

Andrej Blatnik

Fotograf Andrej Blatnik je bil rojen 25. marca 1963 v Ljubljani. Po končani gimnaziji je pričel študij na ljubljanski Fakulteti za arhitekturo. Med letoma 1991 in 1993 je študiral oblikovanje in moderno umetnost na angleški Open University. S profesionalno fotografijo se ukvarja od leta 1991. Objavlja v uveljavljenih domačih in mednarodnih revijah, npr.: *Ambient*, *Viva*, *Albert*, *Gea Cosmopolitan*, *Playboy*, *Elle*, *Adria Airways In-Flight Magazine*, *Svetilnik*, *Zvon*... Leta 2002 je v okviru mednarodnega projekta *All about salt*, v katerega je bil vključen Solinarski muzej (oddelek Pomorskega muzeja "Sergej Mašera", Piran), pripravil prvo samostojno razstavo *Cum grano salis* v piranski Mestni galeriji. Decembra 2003 je s srebrokovačem, restavratorjem kovin in zlatarskim mojstrom Christophom Steidlom Porento v Narodni galeriji v Ljubljani organiziral razstavo *Prostor čutov*. Maja 2004 je na gradu *Podsreda* razstavil še serijo s *Sečoveljskih solin* z naslovom *Podobe male svobode*. Na Festivalu Rdeči revirji v Hrastniku (7.-11. junij 2006) je razstavil droben delček iz fotografske serije *Knapovske marionete*. Kot svobodni kulturni ustvarjalec s področja fotografije živi in ustvarja v Ljubljani.

ODPRTJE RAZSTAVE ANGELA RINALDIJA

PONEDELJEK, 30. JULIJA 2007, OB 15.00 URI V GALERIJ IJS

Sugestije

Angelo Rinaldi je ena najuglednejših italijanskih umetniških osebnosti. V izjemno obsežnem ustvarjalnem opusu, ki traja domala že štiri desetletja, so se zvrstili številni, med seboj dokaj različni ciklusi del. Svoj razpoznavni likovni slog je gradil smelo in raziskovalno, z veliko naklonjenostjo do domače umetniške dediščine in s poznanjem svetovne zgodovine umetnosti. Dotaknile so se ga tako rekoč vse vidnejše aktualne umetniške smeri, v katerih je vedno polno izživel in izslikal nove vsebine. V slikarjeva dela je vtkan spomin, ki se pne v velikem loku od reminiscenc tradicionalnih likovnih izkušenj pa vse do najsodobnejših likovnih prijemov, ob kontinuirni prisotnosti in napetosti eksperimenta. Rinaldi je umetnik, ki v vsebinah in tehnikah, ki jih uporablja, uveljavlja široko pripovedno področje. Med ustvarjalnimi impulzi je bila gotovo pomembna tudi globoka navezanost na slikovitost italijanske dežele in njene bogate kulturne dediščine, ki posredno in neposredno odseva v mnogih delih. Svežina koncepta in obilica novih idej ga je privedla do zanimivih in aktualnih rešitev, kar nedvomno velja tudi za oblikovanje nenavadnih skulptur in objektov.

Tokrat se mojster steklenih umetnin in kreacij v velikem in intenzivnem ustvarjalnem zagonu predstavlja z deli iz različnih tematik. Srečali se bomo z izborom del iz bogate zakladnice steklarskega oblikovanja (celo z nekaterimi večjimi objekti) in tudi s slikami. Steklo kot čista, najžlahtnejša krhka snov, pa tudi kot trdno, obstojno in uporabno gradivo, je naklonjeno oblikovanju le občutljivemu ustvarjalcu in mojstru. Bilo je in še vedno o(b)staja kot vznemirljiv izziv novih raziskovanj in izraznih možnosti, kjer se pretekle izkušnje spajajo z razsežnostmi novodobnega eksperimenta.

Dotik z veličino svetlobnega žarka razkriva magijo – pripoved in doživljanje posebne atmosfere. Zato ni naključje, da so nekatera dela pomenljivo naslovljena, kot na primer Pot luči, ki oznanja pot svetlobe in razkritje nepričakovanega. V zrcaljenju, kot steklo čiste vode, se je ugledal tudi Narcis, za katerega je postal lastni odsev lepote usoden. Narcis je kot simbolna prispodoba še ena izmed značilnih avtorjevih tem. Srečali se bomo tudi z zlatim zakladom

Eldorada, dramatično Šparto, mitološkim Atletisom in s svetlečimi se kometi.

Svetloba je duša vsake steklene umetnine. Izrazna moč barv in oblik vodi gledalca v svet sanj, v metafizično in v nadrealistično obarvano atmosfero. Čeprav morda ni opazno na prvi pogled, pa vendarle vzporedno pomembno vlogo daje tudi človeku, ki ga simbolno vpleta v svojo izpoved, bodisi kot vsebino figuralnih prizorov in stiliziranih likov ali zgolj kot metaforo. Angelo Rinaldi je vzpostavil harmonijo materije, v katero je želel vnesti tudi neko globlje, duhovno naglašeno sporočilo. Amorfnim oblikam v steklu je vdahnil novo rojstvo in pomen. Strukture in teksturni učinki so naravnost magični, fascinantni, polni notranjega življenja in barv.

Večplastnost različnih likovnih posegov, specifika materiala in inventivni tehnični postopki so rezultat vsakega eksponata posebej; kajti vsaka stvaritev je zgodba zase.

Steklene skulpture, predmeti in slike so izvirne, pogosto abstraktno naglašene vsebine, zgoščene v simbolno izraznost in poetičnost. Mnogoštevilne plasti, koščke in drobce avtor umetelno pretaplja v nenavadne forme. Včasih s filigransko natančnostjo vzorcev in risb reliefno obdeluje površino, drugič ga nezadržno potegne v globino, v mikrokozmos notranjega bitja snovi. Poigrava se z elipsami, krogi in krogli, kockami, trikotniki in drugimi geometrijskimi telesi in ploskvami. Vpenja jih v konstrukcije, jim navidezno odvzema težnost in statičnost. Tako ustvarja posamezne kompozicije, ki so spet del celote, torej postanejo svojevrsne oblike v oblikah. Krhka in graciozna doslednost izraza pa da vedeti, da so to vrhunske stvaritve, ki so plod popolne umetniške predanosti, izkušnje in discipliniranega, trdega dela. Unikatni stekleni artefakti – objekti so nastajali po zahtevnih specifičnih postopkih, ki omogočajo neverjetne optične in barvne učinke.

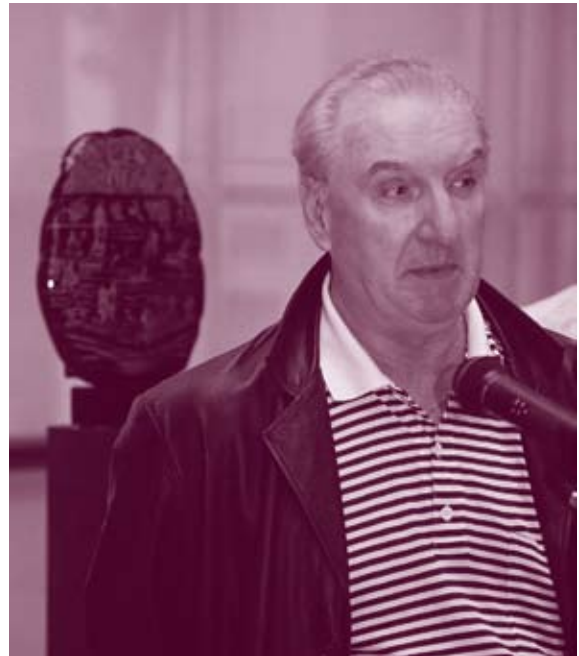
Tudi tokratna gostujoča razstava steklenih eksponatov je avtorjeva enkratna kreativna vsebina in čista sinteza mnogih raziskovanj. S prefinjenim občutkom je v oblikovanju slehernega detajla kot tudi celostne podobe dosegel spontano pretapljanje ostrine v mehko, liričnosti v dramatičnost, impresije v ekspresijo in slednjič v abstrakcijo. Naslonil se je na izročilo starih tradicij in na široko vsrkal prijeme sodobne umetnosti, izhajajoč iz bogastva lastnih domišljjskih asociacij ter povsem čistih estetskih strukturalnih učinkov.

V slikarskih delih, ki so nastala v najrazličnejših mešanih tehnikah, pa nas v vodi v svet abstraktne figuralike, v večplastne sestavljenke brezkončnega poigravanja z oblikami, črkami, znaki, fragmenti in barvami. »Najčistejša likovna poezija – v geometrijsko minimalističnih rešitvah, v ostrini ravnih črt in mehki krivulj, v harmoniji domišljjskega, a eksaktnega in tehnično dovršenega prepletanja« bi lahko dejali. Po drugi stani pa nas slikar povabi tudi v podvodne sfere, v skrivnosti morskega dna, kjer v sedimentih odkriva zgodbo njegovega nastajanja. Žareče rdeča kompozicija pa nas bo soočila z izbruhom neustavljive energije. Zaznali bomo, da so v avtorjevih delih posredno ali neposredno vsi štirje elementi: zemlja, ogenj, voda in zrak.

Angelo Rinaldi je še vedno na poti odkrivanja neznanih, zanimivih likovnih razsežnosti. Svojim stva-

ritvam je nadel iluzijo brezčasnosti. Išče vedno nove sugestije, navdihe, materiale in izraze. Njegovo umetniško polje je podvrženo dinamičnemu raziskovanju vsebin in oblik. To je svoboden in neomejen prostor, v katerega projicira svoje doživljanje sveta in s tem ustvarja nov, neskončno vznemirljiv svet mnogoterih sporočil. Z njimi odpira obzorja in plasti pogleda v notranje bitje snovi, v utrip njenega življenja.

Polona Škodič

Angelo Rinaldi

Angelo Rinaldi se je rodil v okolici Padove. Umetnost je študiral v Italiji in v tujini. Svojo prvo samostojno slikarsko razstavo je imel leta 1965, ko je bil še predan figurativnemu slogu. Kasneje se je posvetil kiparstvu in oblikovanju. Od 1986 do 1996 je sodeloval na mednarodni razstavi Triveneto Design. Udeležil se je tudi razstave moškega nakita "Le piume del pavone", ki že dolga leta kroži po svetu. Pridružil se je projektu "Progetto di Sacro: Arte ed Architettura per il Giubileo". Pogosto sodeluje z Italijanskimi inštituti za kulturo v tujini, med njimi tudi z inštitutom v Ljubljani, ki mu je pripravil samostojno razstavo z naslovom Ujet v svetlobi (december 2004–januar 2005).

ODPRTJE RAZSTAVE BARBARE JURKOVŠEK

PONEDELJEK, 20. AVGUSTA 2007, OB 15.00 URI V GALERIJ IJS

Razpetost med svetom in prasketom

Akademska slikarka in študentka podiplomskega študija slikarstva na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje (ALUO) v Ljubljani Barbara Jurkovšek je kljub svoji mladosti že razpoznavna slovenska likovnica, ki nas stalno preseneča z novimi cikli. Ti vsebujejo majhno število likovnih del, ker se Barbara noče ponavljati in izgorevati v številnih variacijah na isto temo, saj »stari« cikel in njegova idejna naravnost že odpira novega, z drugačnim duhovnim spoznanjem in likovno interpretacijo, kar je velika prednost, ker ji omogoča hiter osebnostni in slikarski razvoj, še posebej na začetku njene ustvarjalne poti.

Idejno bogastvo ji omogoča njen raziskovalni nemir, visoka občutljivost in poglobljanje v svoj notranji in zunanji svet, pri čemer z interakcijo in komunikacijo med obema izhajajo spoznanja, ki rodijo ideje. Te se vračajo v ta dva svetova kot izpovedne informacije, ki prav z organizirano materialno in likovno konstelacijo sistemov in podsistemov v likovnih delih ustvarjajo duhovni prostor – podobo očem nevidnega, neoprijemljivega, nezavednega.

Kmalu po vpisu na redni študij slikarstva na ALUO pred sedmimi leti je Barbara pričela ustvarjati oljne in s peskom teksturirane monokromne pokrajine, ki so vsebovale zavidljivo tonsko in barvno komponiranje, izraženo na več nivojih, še posebej v spretnem povezovanju grobe strukture in teksture peska z nežno površino platna, v pastoznih in lazurnih nanosih barve, v fragmentarno razporejenih samostojnih barvnih površinah itd. Sledila je uporaba kolažne tehnike z abstraktno definiranim lepljenjem platna na platno, vnašanjem tipografije kot estetskega dopolnila ob barvno umirjene površine, s pogledom na svet kot kocko v kocki. V tem obdobju se prvič pojavi (kar je še danes aktualno) visoko dvignjeni slikarski nosilec, ki daje (zaradi majhnega formata) sliki prizvok intimnega objekta, ki svojo materialno in gravitacijsko prvobitnost združuje z likovno fluidnimi in duhovnimi energijami, vpetimi v morfološko strukturo slike.

Nove interpretacije »peščenih objektov« so Barbaro pripeljale do novih sprememb z vnosom zaporednosti ploskovnega platenja preko uporabe treh osnovnih plastično delujočih svetlobnih stopenj,

z vnosom srebrne barvitosti slik, vzpostavljanjem reliefno poslikanih površin na relaciji struktura–tekstura–lazura ter z vnosom iluzije o Zemlji in svetu, ki izhaja iz občutenja Krasa, njegovih geoloških plasti in fosilov, kar lahko opazimo tudi v mnogih novejših slikah. Iz tega obdobja izhajajo tudi njene akvarelne pokrajine v obliki diptihov in triptihov s poudarjenim horizontom in kompleksnimi potegljaji s čopičem, zgrajenimi podobno kot v kitajskih pismenkah na način gesta–poteza–znak, s poudarjenim razmerjem zemlja–zrak ter ritem–čas. V obdobju, ki je sledilo, je Barbara raziskala fosile, ki jih je pričela močno povečane likovnopomensko vgrajevati v slike, kjer predstavljajo samostojni, abstrahirani in večpomenski svet.

Poleg zanimanja za različne »slovenske« motive je Barbaro vedno znova navduševal red in ritem v slikovnem polju, brez katerega ni ravnovesja in harmonije ter utripajočega naelektrenega vznemirjenja, ki so ga bila v nadaljnjem ustvarjanju deležna njena mala likovna dela, poimenovana »Kocke«, na katerih so se pojavile lepljene čipke, obdane z različnimi frakcijami v geološkem laboratoriju prepariranega »prapeska«, ki ga avtorica stalno uporablja in v katerem dajejo razdrobljeni mikrofosili sliki pridih toplih sivin, plemenitosti in izginulih prasketov.

Če se je Barbara v prejšnjih ciklih ukvarjala z brezbarvnimi (belo v belem), večinoma pa z barvnimi pokrajinami, izvedenimi v najrazličnejših formatih, kombiniranih tehnikah, načinih del, ter se preizkušala v slikarskih, reliefnih (»Peščeni objekti«, »Soline«) in celo kiparskih rešitvah (»Otroška vesolja«, »Rože«), je v zadnjem obdobju pričela v svoje slike vstavljati človeške figure, stoječe sredi prazgodovinskega karbonskega gozda, obdane z gigantskimi preslicami, ki delujejo kot simbolični in geometrijsko ornamentalni vzorci – detajli stiliziranih karbonskih dreves. Žametno delujoči podlagi teh slik, izvedenih v modro zeleni peščeni teksturi, v katero so ponekod »vgravirani« geometrijski vzorci (»Štoparka«), so nadgradnja s srednjim reliefom oblikovane in izražene figure, drevesa in njihovi vzorci. Figure so naslikane z veristično odslikavo v tehniki polikromiranja. S tankimi, akvarelno delujočimi nanosi barve na plast drobnozrnatega, reliefno dvignjenega, fino zglajenega peska je pričarana lahkotnost naslikanih

oseb, zaradi freskantske barvitosti poslikanih območij, polnih finih, zgoščenih, točkastih rastrov, pa je dosežen istočasno suhi in mat-efekt teh slik. Ti fresko-efekti se v tem, kot tudi v najnovejšem ciklu slik na temo figur – portretov pred belo steno, sinhronizirajo s samo sporočilnostjo slik ter sodelujejo pri povezovanju abstraktnih posegov z realističnimi (na likovno formalnem nivoju) ter starega z novim (na vsebinsko pomenskem nivoju).

Prasvetovi simbolizirajo prejšnje ustvarjanje avtorice (pokrajine), vstop figure v slikovno polje pa sedanji čas in njeno trenutno zanimanje, raziskovanje in delovanje. Postavitev majhnega človeka v monumentalni prazgodovinski prostor ustvarja nehotene asociacije gibanja iz preteklosti v prihodnost, omogoča prehod med eno in drugo skrajnostjo ter pogled od znotraj in zunaj, kar se še bolj učinkovito izraža pri portretirancih pred belo, peščeno in realno delujočo steno – fasado, ki določa psihološki značaj upodobljene osebe v smislu odprtosti (naslikano okno) ali zaprtosti (brez njega). Zlasti v portretu mame se v simetrični sedeči drži, zatemnjeni barvi kože in izostrenih robnih partijah oblik telesa čuti freskantska taktilno peščena barvitost, ki omogoča še dodatno realistično učinkovanje portretiranke. Vse to je sinhronizirano s strogo simetrično kompozicijo tako slike kot osebe s peščeno steno v ozadju, s stolom in praznim ambientom. To »križanje« nasprotujočih si optičnih silnic in poduhovljenih ozadij ustvarja močan psihološki portret mame, kot jo doživlja Barbara. Prav zaradi odkritosrčnosti izpovedi in njene skladnosti z odlično odslikavo lahko ta portret uvrstimo v sam vrh dosedanjega prizadevanja avtorice za doseganje umetniške izpovedi. Njegova vsebina pa se seveda dotika vseh nas.

Mali portreti v majhnih slikah nastajajo navadno iz skic. Njihova taktilna prepričljivost se povečuje z dodajanjem srednje visokih reliefnih površin okoli njih, na katerih se grobi kaotični vzorci nanese slikarske paste združujejo z urejenimi in deltoidno zgeometriziranimi vzorci pradrevs, ki v medsebojni konstelaciji ter z nazornimi prostorskimi ključi in zgoščitvami (dreves in vzorcev) ustvarjajo vtis ruralnosti, izgubljenosti, hladnosti, osamljenosti ter istočasne konkretnosti (poslikani relief) in celo asociativnosti. Barve, ki se spajajo s peščenim sitom podlage, delujejo kot nežna esenca v teksturalno konkretiziranih, nadrealistično delujočih ambientih, s čimer pripomorejo k določanju nežnosti sicer gro-

bosnovno koncipiranih slik, v katerih igra odločilno vlogo izčiščenost, kompozicijska enostavnost in nevtalna »pripovednost« po načelu stanja dejstev.

Po končani diplomi in analizi svojega dotedanjega ustvarjanja je Barbara prišla do ideje vpeljati v svojo slikarsko motiviko človeka – figuro kot zrcalo, zato je kaj slikati v prihodnje določila že z naslovom magistrske naloge »Narava, figura, prostor«. Mnenja je, da je slikarstvo medij, s katerim se najlaže izraža in vanj vlaga svoje zavestne in podzavestne vsebine, pri čemer ji slikanje pomeni uresničevanje nje same, slikanje osebe, ki jo dobro pozna, pa ji pomeni svojevrsten izziv. Zato je v svoje prasvetove vnesla figuro v obliki različnih vsebinskih, časovnih in likovnih nasprotij.

Bistvo serije slik s figuro v praprostoru pa je njena navezanost na svet, ki jo spremlja od rojstva, v katerem živi in ustvarja in ki je zanjo realnost (v njeni družini gojijo namreč predanost geologiji na profesionalni ravni). Cikel figur pred belo steno nas zato nagovarja o osamosvajanju in osvobojanju človeka (ustvarjalca), njegovih zastarelih in konvencionalnih prasvetov ter nakazuje približevanje k njegovemu dinamičnemu, nemirnemu duhovnemu in istočasno dušnemu bistvu. Predstavlja torej človeka (njegova notranjost), postavljenega pred steno – fasado (zunanost).

Posebna kvaliteta teh likovnih del pa je njihova toplina, mehkoča in skrita dinamika, izražena v plemenitih reliefnih, strukturalnih, teksturalnih, svetlobnih, barvnih, velikostnih, ritmičnih, organsko-geometričnih in pastozno-lazurnih razlikah nasproti tišini in dostojanstvu, ki veje iz njih, kot tudi racionalnost, izčiščenost, red in glasba ter velika življenjska vibracija v vseh smislih, ki je sposobna likovno preoblikovati »surovo« naravo v finost in nežnost doživetega in v zavest obstajanja.

Darko Slavec

Barbara Jurkovšek, rojena 14. oktobra 1981 v Ljubljani. Po končani gimnaziji in opravljeni maturi je pričela študij slikarstva na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani, kjer je leta 2006 diplomirala iz slikarstva in likovne teorije pri prof. Metki Krašovec in prof. dr. Jožefu Muhoviču. Do sedaj je imela 8 samostojnih razstav in vrsto skupinskih. Podiplomski študij slikarstva nadaljuje na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani. Živi in ustvarja v Dolu pri Ljubljani in Izoli.

GOSPICA (*Argynnis paphia*)

V vročih dneh poletja se po gozdnih robovih, jasah in travnikih začnejo spretavati ti metulji iz družine pisančkov. Samci gospic so oranžne do živo rjavordeče barve s temnimi progami in pegami. Temnih prog, ki potekajo ob žilah na zgornji strani sprednjih samčevih kril, pa samice nimajo. Poleg tega je osnovna barva samic olivno rjava. Sprednja krila so tudi spodaj oranžna s temnejšimi pegami, medtem ko so zadnja krila spodaj zelenkasta z belkastimi progami in zabrisanimi pegami, ki potekajo v dveh vrstah.

Gospica je velik metulj, ki čez krila meri okoli sedem centimetrov. Odrasli so spretni, močni letalci in zato potrebujejo dovolj hrane. Najraje si privoščijo obrok nektarja na različnih rastlinah iz družine nebinovk (*Asteraceae*). Predvsem na vrstah iz rodu bodak (*Carduus*) in osat (*Cirsium*). Samček na sliki pa je zavzeto srkal medicino iz cvetov konjske grive (*Eupatorium cannabinum*), ki raste ob gozdnih poteh, posekah in gozdovih po vsej Sloveniji.

Za gospice je značilen zapleten svatbeni ples oziroma let, med katerim samec obletava samico in jo tako prepriča v parjenje.

Med parjenjem igra pomembno vlogo tudi vonj. Samica oplojena jajčeca odloži v bližino hranilne rastline. Ko se izležejo iz jajčec, gosenice obžirajo razne vrste vijolic. Iz bube pa se odrasli metulji izležejo enkrat na leto.

Gospice najdemo v Evropi, od južnih delov Skandinavije pa vse do Turčije. Prisotna je tudi na Irskem in v južni Angliji ter v Maroku in na sredozemskih otokih. Manjka pa v južnem delu Iberskega polotoka. Pri nas jo najdemo po vsej deželi.

Jošt Stergaršek

Viri:

Živalstvo Slovenije, Boris Sket, Matija Gogala in Valika Kuštor, Tehniška založba Slovenije, Ljubljana, 2003

Butterflies of Britain and Europe, Tom Tolman, Harper Collins Publishers, London, 1997

BLV Naturführer Schmetterlinge, Wolfgang Dierl, BLV Verlagsgesellschaft, München, 1981